

PREDICĂ LA SĂRBĂTOAREA SFANTULUI PROROC ILIE TESVITEANUL

Preot dr. Ionel Popescu

SERMON ON THE FEAST OF SAINT ELIJAH FROM TISHBE

„Acum cunosc și eu că tu ești omul lui Dumnezeu și cu adevărat cuvântul lui Dumnezeu este în gura ta” (III Regi 17, 24).

Abstract: Considered the master of thunder and lightning, St. Elijah was elected spiritual protector of the Romanian Air Force and beekeepers, being invoked in prayers in churches to stop the drought and send rain on the ground. Today's feast calls us all to be „men of God,” to have „His word in our mouths,” to keep the true faith, no matter what persecution, humiliation, and mockery we suffer,

Keywords: spiritual, prayers, rain, ground

Iubiți credincioși,

Potrivit străvechilor noastre rânduieli bisericești, astăzi îl cinștim, prin rugăciune și cântare duhovnicească, pe sfântul proroc Ilie Tesviteanul, „omul lui Dumnezeu”, al cărui nume înseamnă „Dumnezeul meu este Domnul”.

Originar din cetatea preoțească Tesba (azi în Iordania), situată în ținutul Galaadului, la răsărit de râul Iordan, cel ce avea să fie „pământesc înger și înger ceresc”, „turn al credinței și apărător al Legii” (cântările Vecerniei), a primit apelativul de „Tevviteanul”, care ar putea fi sinonim cu „preotul”. Viața și faptele profetului numit „biciul lui Dumnezeu”, „podoaba prorocilor” și „mai marele prorocilor” sunt prezentate de autorul biblic, inspirat de Dumnezeu, în cărțile III-IV Regi (cap. 17-19 și, respectiv, 1-2).

Prorocul Ilie, prăznuit în fiecare an la 20 iulie, nu a lăsat posterității scrieri precum Moise, Isaia ori Daniel, însă viața sa pilduitoare și faptele minunate pe care le-a săvârșit, cu puterea și Harul lui Dumnezeu, au fost consemnate de către dreptii acelor vremuri, călăuziți de Duhul Sfânt.

Trăitor în veacul al IX-lea î.Hr., când în Regatul de Nord (Israel) domnea regele idolatru Ahab, căsătorit cu Izabela, fiica regelui Sidonului (localitate

în Fenicia de altădată), prorocul Ilie a venit din ținuturile sale natale pentru a apăra credința cea adevărată, monoteistă, amnițată tot mai mult de răspândirea politeismului, impus cu forța chiar de familia regală.

Regele Ahab, despre care Cartea Sfântă scrie că a „făcut fapte rele înaintea ochilor Domnului, mai mult decât toți cei ce au fost înaintea lui ... și a ridicat pentru Baal un jertfelnic în templul lui Baal, pe care îl zidise în Samaria ..., a săvârșit fărădelegi prin care a mâniat pe Domnul Dumnezeu lui Israel și și-a pierdut sufletul său ...” (III Regi 16, 30-34), menționează autorul biblic.

Iată, iubiți credincioși cât a fost de adâncă prăpastia spirituală și morală în care a căzut regele Regatului de Nord și în care i-a atras și pe supușii săi.

Cel mai grav lucru pe care l-a făcut Ahab a fost acela de a-și trăda credința părintească, de a părăsi Legea lui Moise, și de a renunța la învățăturile profeților din vechime, pentru a îmbrățișa credințele deșarte, idolatre ale soției sale, regina Izabela.

Regină păgână, practicantă a cultului zeilor Baal și Astartea, Izabela a intervenit violent în viața religioasă poporului iudeu, făcându-se vinovată de uciderea „prorocilor Domnului” (III Regi 18, 4), proroci care propovăduiau credința cea adevărată, luptau pentru respectarea poruncilor date de Dumnezeu și a prescripțiilor morale. Prorocii uciși au fost înlocuiți de perechea regală idolatră cu „patru sute cincizeci de proroci ai lui Baal și patru sute de proroci ai Așerei, care mănâncă la masa Izabelei” (III Regi 18, 19). Obadia, unul din demnarii curții regale, făcând dovada unui curaj pilduitor, „a luat o sută de proroci și i-a ascuns: cincizeci într-o peșteră și cincizeci în alta și i-a hrănit cu pâine și cu apă”, scrie autorul sfânt (III Regi 18, 4).

Consecințele măsurilor luate de Ahab și Izabela asupra vieții religios-morale a poporului biblic au fost catastrofale. Fără preoți și proroci, fără rugăciunile și jertfele aduse la templul sfânt de la Ierusalim, poporul s-a îndepărtat de credința străbunilor și de vechile tradiții moștenite de la înaintași, cultul idolilor fiind tot răspândit în regatul Israel.

Dreptmăritori creștini,

În acele vremuri tulburi, Dumnezeu a purtat, însă, grijă de poporul său și l-a trimis în țara Israelului de nord pe alesul între proroci Ilie din Tesba Galaadului, căruia i-a încredințat misiunea de a-i întoarce pe conaționalii săi de la credințele și practicile idolatre – păgâne la credința cea adevărată, monoteistă și la viața morală conformă vechilor legi mozaice.

Ca trimis al lui Dumnezeu, profetul Ilie i-a înfruntat direct pe regele Ahab și pe regina Izabela, vinovați de răspândirea idolatriei și de decăderea morală a poporului, fapt pentru care a anunțat că, drept pedeapsă de la Dumnezeu, vor fi trei ani de secetă în țară. „Viu este Dumnezeu lui Israel – l-a avertizat

prorocul pe regele Ahab – înaintea căruia slujesc eu; în acești ani nu va fi nici rouă, nici ploaie decât numai când voi zice eu” (III Regi 17, 1).

Vreme de trei ani și jumătate, sfântul proroc Ilie a fost urmărit și prigonit de familia regală, hotărâtă să-l ucidă. Refugiat la pârâul Cherit (Hozeva de azi), în pustiu Iudeii, apoi la Sarepta Sidonului (Liban), prorocul ascet a fost înzestrat de Dumnezeu cu darul săvârșirii de minuni, una din cele mai cunoscute fiind învierea fiului văduvei sărace care-l găzduise la Sarepta. „Acum cunosc și eu că tu ești omul lui Dumnezeu – i-a spus acea femeie păgână profetului Ilie – și cu adevărat cuvântul lui Dumnezeu este în gura ta” (III Regi 17, 24).

Iubiți frați și surori în Domnul,

Trei ani și șase luni a orbecăit poporul iudeu în întunericul necunoștinței de Dumnezeu, în practicarea cultului idolilor, în decădere morală și în amară sărăcie. Zeii păgâni invocați în rugăciune, jertfele sângeroase și nesângeroase, templele și profeții mincinoși susținuți de Ahab și Izabela nu le-au fost de nici un folos. Dimpotrivă, criza morală și materială s-a adâncit tot mai mult, a pus stăpânire pe toată țara și poporul a rămas fără nici o rază de speranță.

Un om deosebit, un om al lui Dumnezeu, un proroc cu viață sfântă, Ilie din Tesba Galaadului s-a ridicat singur împotriva perechii regale idolatre, împotriva preoților și a profeților păgâni, împotriva credințelor deșarte ale poporului său și, făcând dovada unui curaj izvorât din credință și întărit de Harul Duhului Sfânt, i-a propus regelui Ahab să adune pe Muntele Carmel („Via Domnului”), în fața întregului popor, preoții păgâni care slujeau zeilor Baal și Astartea și pe toți vrăjitorii, ghicitorii și vracii din țară care, împreună cu regele și cu regina, se făceau vinovați de pierderea credinței, de decăderea morală și materială a israeliților.

„Când a văzut Ahab pe Ilie, i-a zis: Tu ești oare cel ce aduci nenorocire peste Israel? Iar Ilie i-a zis: Nu sunt eu cel ce aduce nenorocire peste Israel, ci tu și casa tatălui tău, pentru că ați părăsit poruncile Domnului și mergeți după baali. Trimite acum și adună la mine în muntele Carmel tot Israelul, dimpreună cu cei patru sute cincizeci de proroci ai lui Baal și cu cei patru sute de proroci ai Așerei, care mănâncă la masa Izabelei” (III Regi 18, 17-19).

La chemarea regelui, slujitorii idolilor au venit în număr foarte mare și au adus tot felul de instrumente, amulete și obiecte magice, pentru a-și susține credințele păgânești, în vreme ce profetul Ilie avea de partea sa doar pe Dumnezeul cel adevărat.

Pentru a dovedi poporului israelit falsitatea idolilor și puterea adevăratului Dumnezeu, sfântul Ilie a cerut poporului doi viței, spre a fi sacrificați pe Muntele Carmel: „... ei (preoții păgâni) să-și aleagă unul, să-l taie bucăți și să-l pună pe lemne, dar foc să nu facă, iar eu voi tăia bucăți celălalt vițel și-l voi pune pe lemne și foc nu voi face. Apoi voi să chemați numele dumnezeului

vostru, iar ei voi chema numele Domnului Dumnezeuului meu. Și Dumnezeuul care va răspunde cu foc, Acela este Dumnezeu” (III Regi 18, 23-24).

Preoții idolatri și-au ridicat primii altarul de jertfă, au sacrificat un vițel și au invocat zeii și idolii în care credeau să trimită foc din cer pentru a-l mistui și pentru a-și arăta, în felul acesta, puterea în fața poporului. Rugăciunile, cântecele, dansurile, plânsul și chiar rănile pe care și le-au provocat nu au avut rezultatul dorit, însă au reușit să stârnească ironia prorocului. „Strigați mai tare, că doar este Dumnezeu”, spunea Ilie prorocul. Poate stă de vorbă cu cineva, sau se îndeletnicește cu ceva, sau este în călătorie, sau poate doarme; strigați tare să se trezească” (III Regi 18, 27).

Prorocul Ilie nu a adus jertfă sa pe un altar consacrat, asemănător celui de pe muntele Moria, ci pe unul improvizat din douăsprezece pietre, simbolizând cele douăsprezece seminții ale lui Israel, în jurul căruia a săpat un șanț, ce s-a umplut cu apa pe care a turnat-o de trei ori peste vițelul sacrificat.

Din textul scripturistic (III Regi 18, 31-39) înțelegem că pe Muntele Carmel s-a săvârșit o ardere de tot, un holocaust, o jertfă în cadrul căreia victima era arsă în întregime pe altar. Acest sacrificiu era adus în semn de adorare față de Dumnezeu, credinciosul arătând că, printr-o astfel de jertfă, se oferă integral divinității, atât cu trupul, cât și cu sufletul, spre sfințire și renaștere la o viață nouă. Vițelul, simbol al vigoriei, puterii și forței, se sacrifică, potrivit rânduielilor vechi testamentare, cu prilejul sfințirii preoților, la sărbătoarea zilei împăcării, atunci când păcătuia arhiereul, ca reprezentant al întregului popor și când păcătuia „toată comunitatea lui Israel” (cf. Lev. 4, 13-21), cum s-a întâmplat de fapt și în vremea profetului Ilie. Această jertfă adusă de Ilie are, așadar, scopul de a repune pe conaționalii săi în starea de curățenie morală, de comuniune cu Dumnezeu și de restabilire a credinței monoteiste.

Jertfa de pe Carmel a fost însoțită însă și de rugăciunea impresionantă a sfântului Ilie, pentru că între una și cealaltă există un raport organic. „Sacrificiul – scria preotul profesor Mircea Chialda – este o rugăciune care se încarnează într-un gest expresiv al oferirii, o rugăciune împreună cu daruri” (cf. *Sacrificiile Vechiului Testament*, Caransebeș, 1941, pp. 154-158 și 493-494).

Rugăciunea rostită de profet în fața altarului de jertfă, „la vremea jertfei de seară”, a Vecerniei, lipsită de manifestări zgomotoase, a fost foarte scurtă, dar extrem de profundă: „Doamne, Dumnezeuul lui Avraam, al lui Isaac și al lui Israel! Auzi-mă, Doamne, auzi-mă acum cu foc, ca să cunoască astăzi poporul acesta că Tu singur ești Dumnezeu în Israel și că eu sunt slujitorul Tău. Auzi-mă, Doamne, auzi-mă, ca să cunoască poporul acesta că Tu Doamne ești Dumnezeu și că Tu le întorci inima la Tine!”. Această rugăciune este, de fapt, un strigăt „înaintea slavei Dumnezeului celui Atotputernic”, un strigăt pornit din adâncul inimii, prin care profetul „chema numele Domnului”, pentru ca poporul să înțeleagă că el este „omul lui Dumnezeu și adevărul este de partea lui”.

Efectul acestei rugăciuni s-a văzut imediat: „Și s-a pogorât foc de la Domnul și a mistuit arderea de tot și lemnele și pietrele și țărâna și a mistuit și toată apa care era în șanț. Și tot poporul, când a văzut aceasta, a căzut cu fața la pământ și a zis: Domnul este Dumnezeu, Domnul este Dumnezeu!” (III Regi 18, 36-39).

Miile de israeliți prezenți, care se abătuseră de la credința într-un singur Dumnezeu și de la tradițiile părintești, au lepădat atunci idolatria, s-au întors către Domnul, au restaurat cultul divin și au început să-și refacă viața morală. Misiunea profetului Ilie nu s-a încheiat, însă, odată cu săvârșirea acestei minuni. De pe vârful muntelui Carmel, el a înălțat o altă rugăciune către Dumnezeu ca să trimită ploaie peste pământul răvășit de secetă. Și de data aceasta, Ilie a fost convins că Dumnezeu îi va asculta rugăciunea, fapt ce se observă din aceea că de șapte ori și-a trimis slujitorul spre mare ca să observe semnele ploii, care nu s-a lăsat mult așteptată și a salvat poporul de la sărăcie.

Atât de importante și de răsunătoare au fost activitatea, dăruirea, slujirea și rugăciunea acestui profet, încât ecourile ei s-au făcut auzite și în perioada Noului Testament.

Sfântul Iacob, ruda Domnului, numit și Iacob cel Drept, primul episcop al Ierusalimului, în epistola sobornicească pe care a adresat-o păstorilor săi, pune accentul „pe rugăciunea credinței” care îl „va mântui pe cel bolnav” și îl dă ca exemplu de rugător pe prorocul Ilie, despre care scrie: „Ilie era un om, cu slăbiciuni asemeni nouă, dar cu rugăciune s-a rugat ca să nu plouă și nu a plouat trei ani și șase luni. Și iarăși s-a rugat și cerul a dat ploaie și pământul a odrăslit roada sa” (Iacob 5, 15-18).

Prorocul Ilie s-a învrednicit și de alte minuni pomenite nu numai în cărțile Regilor, ci și în alte locuri din Vechiul Testament, prin care a dobândit o popularitate nemaiîntâlnită până atunci. În vremurile nouotestamentare exista credința că el va fi chiar Înaintemergătorul lui Mesia. Spre pildă, evanghelistul Luca menționează cuvintele adresate de Arhanghelul Gavriil preotului Zaharia în legătură cu nașterea fiului său, sfântul Ioan Botezătorul, care, „pe mulți din fiii lui Israel îi va întoarce la Domnul Dumnezeu lor și va merge înaintea Lui cu duhul și cu puterea lui Ilie” (Luca 1, 16-17).

Creștinismul nu l-a uitat pe acest ascet al Legii vechi, recunoscând în misiunea lui Ioan Botezătorul vocația profetică a lui Ilie Tesviteanul. Nu puține biserici, mănăstiri și schituri, situate mai ales pe înălțimi, dar și mulți creștini care îi poartă numele îl au ca patron spiritual pe acest vrednic slujitor al Legii Vechi. Pictori celebri au immortalizat momentele importante din viața sa, precum și minunea Schimbării la Față a Domnului de pe Muntele Tabor, la care a participat împreună cu conducătorul, legiuitorul și profetul Moise. Prezența celor doi profeți, alături de Hristos Domnul, la minunea Schimbării la Față este, de altfel, o confirmare a faptului că ei au profetizat despre venirea lui Mesia,

a Căruj dumnezeire o adeveresc acum și o împlinire a misiunii lor profetice, pentru care sunt răsplățiți cu vederea slavei lui Dumnezeu în lumina cea necreată a Taborului. Un ordin monahal apusean poartă, din secolul al XIII-lea, numele Muntelui Carmel pe care s-a rugat profetul și a adus jertfa arderii de tot pentru poporul său.

Sfinții Părinți au arătat, de asemenea, că jertfa care i-a adus față în față pe prorocii lui Baal și ai Astartei cu Ilie profetul este o prefigurare a Botezului. Focul este simbolul Duhului Sfânt ce mistuie păcatul, scria Sfântul Ambrozie și tot el arăta: „Tu ești omul de pe altar, tu, cel spălat prin apă, tu, a cărui greșeală este arsă pentru ca să se înnoiască viața ta”. În același sens se exprima și Sfântul Ioan Damaschin: „Ilie a arătat că harul Sfântului Duh era amestecat cu apa, făcând să ardă jertfa împreună cu ea” (cf. Eliane Poirot, *Sfântul Ilie Proorocul – arhetipul monahului*, Ed. Anastasia, București, 1999, pp. 130-132 și 156).

Așadar, atât Sfânta Scriptură cât și scrierile Sfinților Părinți îl prezintă pe Sfântul Ilie ca pe un proroc al Domnului care, prin viața sa curată, prin nevoințele și credința sa puternică, prin curajul luminat de harul Duhului Sfânt și prin puterea rugăciunii, s-a impus în conștiința urmașilor și mai apoi a tuturor creștinilor.

Jertfa adusă de el pe muntele Carmel reliefează adâncă sa pietate și religiozitate atât de necesare în zilele noastre nu numai slujitorilor Bisericii, ci și tuturor celor care, „cu inima curată și smerită”, reacționează față de neopăgânismul idolatru ce tinde să ne îndepărteze din nou de Dumnezeu și de valorile noastre perene, spirituale și morale.

Considerat stăpânul tunetelor și al fulgerelor, Sfântul Ilie a fost ales ocrotitor spiritual al Forțelor Aeriene Române și al apicultorilor, fiind invocat în rugăciunile înălțate în biserici pentru încetarea secetei și trimiterea ploii pe plământ.

Sărbătoarea de azi ne cheamă pe toți și pe toate să fim „oameni ai lui Dumnezeu”, să avem „cuvântul Lui în gura noastră”, să păstrăm credința cea adevărată, indiferent de prigoanele, umilințele și batjocurile pe care le suferim, să aducem Tatălui ceresc jertfa curată a inimii noastre și să cădem cu fața la pământ, mărturisind împreună cu prorocul Ilie: „Domnul este Dumnezeu, Domnul este Dumnezeu și Lui i se cuvine toată cinstea, mărirea și închinarea în vecii vecilor”. Amin.